

SLOVNÍK SPISOVNÉ MORAVŠTINY

Ústav jazyka moravského

aktualizace 2010/02/10

PŘEDMLUVA K 2. ELEKTRONICKÉMU PŘEDVYDÁNÍ

Toto lexikum si klade za cíl popsat současný stav spisovného jazyka na Moravě a zároveň vyjmenovat ty nejčastěji užívané moravizmy v hovorové vrstvě téhož jazyka napříč celou Moravou. Neustále, každodenně se rozšiřující slovník by měl jednoho dne posloužit jako plnohodnotná pomůcka k doplnění výuky moravštiny na moravských školách. Aj když se na normativní podobě neustále pracuje, již nyní je lexikon využitelný pro vystižení sporných případů ve formálním jazyku Moravy a můžete tak být pro vás vodítkem pro každodenní užívání spisovné moravštiny v běžném aji oficiálním životu.

Oproti 1. předvydání byl slovník rozšířen aj o oddíl, jenž pojednává o pravopisné změně, a tou je vyjmutí „ů“ z pravidel spisovné moravštiny a nahrazení jednotným dlouhým „ú“.

J. Kozohorský

KRÁTKÉ UVEDENÍ DO PRÁCE SE SLOVNÍKEM

Hesla jsou uváděna ve slovníku v abecedním pořadí.

já *zajm. osob.*
jakýsi *zajm. neurč.*
jeho *zajm. přív.*
jehož *zajm. vzt. přív.*
jíst, jest *ned.*

Za hesly se píší zkratky označující druh slova.

absolvent , -a <i>m</i>	U podstatných jmen následuje po heslu koncovka genitivu singuláru (2. pádu jednotného čísla), zkratka rodu a další.
moravsk ý <i>přid.</i> (2. st. moravštější)	U přídavných jmen se uvádí v případě potřeby i stupňování.
běhat <i>ned.</i>	U sloves vid nedokonavý, dokonavý, nebo obojvidost.

Odvozená slova jsou uvedena v celé podobě nebo zkráceně za pomoci hnízdovacího švu | .

antagonismus, -mu *m*; **antagonistický** *přid.*
absolv|ovat *ned. i dok.*; **-ování**, -í *s*

SEZNAM UŽITÝCH ZKRATEK

<i>apod.</i>	apodobně	<i>podmiň.</i>	podmiňovací způsob
<i>bud.</i>	budoucí čas	<i>podř.</i>	podřadící
<i>cirk.</i>	cirkevní	<i>podst.</i>	podstatné jméno
<i>citosl.</i>	citoslovce	<i>předl.</i>	předložka
<i>část.</i>	částice	<i>přech.</i>	přechodník přítomný
<i>čin.</i>	příčestí činné	<i>přid.</i>	přidavné jméno
<i>čisl.</i>	číslovka	<i>přisl.</i>	příslovce
<i>dok.</i>	dokonavé sloveso	<i>přítak.</i>	přítakací
<i>expr.</i>	expresivně, expresivní výraz	<i>přivl.</i>	přivlastňovací
<i>hovor.</i>	hovorově	<i>rozk.</i>	rozkazovací způsob
<i>j.</i>	jednotné číslo	<i>řad.</i>	řadový
<i>jm.</i>	jméno, jmenný (tvar přídavného jména)	<i>s</i>	střední rod
<i>kniž.</i>	knižně	<i>skloň.</i>	skloňování
<i>m</i>	mužský rod	<i>slož.</i>	složené slovo, složený
<i>marx.</i>	marxismus, marxistický	<i>souř.</i>	souřadící
<i>mn.</i>	množné číslo	<i>sp.</i>	spojka
<i>modál.</i>	modální	<i>spoj.</i>	spojení
<i>n.</i>	nebo	<i>st.</i>	stupeň
<i>např.</i>	například	<i>trp.</i>	příčestí trpné
<i>nás.</i>	násobný	<i>ukaz.</i>	ukazovací
<i>ned.</i>	nedokonavé sloveso	<i>význ.</i>	význam
<i>neskl.</i>	nesklonný	<i>vzt.</i>	vztažný
<i>neurč.</i>	neurčitý	<i>zajm.</i>	zajmeno
<i>odpor.</i>	odporovací	<i>zap.</i>	zapor
<i>os.</i>	osoba	<i>zast.</i>	zastarale
<i>osob.</i>	osobní	<i>zdrob.</i>	zdrobněle
<i>p.</i>	pád	<i>ž</i>	ženský rod

Vyjmutí kroužkovaného „ů“ z pravidel spisovné moravštiny.

Ústav jazyka moravského oficiálně počítá ve spisovném úzu se spisovnou moravštinou (dnešní spisovný jazyk s mírnou moravskou redakcí) – aktuální stav zobrazuje právě tento slovník, který je pravidelně aktualizován.

Snahou aktivity je působit na vývoj pravidel spisovné moravštiny tak, aby lépe vyhovovala potřebám jazykové komunikace v moravském prostředí, bez ohledu na stav jazyka v prostředí českém, kde současně také probíhá vývoj jazyka směrem odklonu od původních pravidel.

Spisovná moravština se pak bude v dlouhých obdobích měnit, musíme si ale uvědomit, že vývoj živého jazyka „předbíhá“ to, co se nakonec realizuje v pravidlech.

Co se týká pravopisu, prvá změna nastává ohledně hlásky dlouhé „ů/ú“, vyjmutím kroužkovaného „ů“ z užívání v psaném projevu.

Dlouhé „ů“ má v psaném jazyku dvě podoby, kroužkované „ů“ a čárkované „ú“, tento stav rozlišuje vývojový původ hlásky, ale v mluveném projevu je vyslovováno stejně. Není tedy s ohledem na komunikační funkci jazyka nutné kroužkované „ů“ nadále používat, všude, kde je v mluvené řeči hlásky „ú“, je v psané podobě **čárkované „ú“** ve spisovné moravštině přirozené.

Příklady: **rúže, můj, členú, dialektúm**, atd.

Pravopisně se tak lehce moravština odpoutává od češtiny a nastoupí dlouhodobý proces změn. Další změna bude navržena nejdříve za několik roků, důvodem je velká setrvačnost živého jazyka.

Jistě, mohou se objevit různé námitky - mezi lingvisty panuje přesvědčení, že není možné vývoj jazyka ovlivňovat jakýmsi „inženýrstvím“, ÚJM s tímto názorem nesouhlasí, konkrétní změna navržená tímto dokumentem je jen závislá na vůli autorů, píšících vědomě moravštinou, na vůli čtenářů tuto změnu akceptovat.

A

a, á *neskl. s*

a *sp. souř.*

a, á *citosl.*

abdik|ovat *ned. i dok.; -ace, -e ž*

absolvent, -a *m; -ský* *přid.*

absolv|ovat *ned. i dok.; -ování, -í s*

absorb|ovat *ned. i dok.; -ování, -í s; -ce, -e ž; -ční* *přid.*

abstrah|ovat *ned. i dok.; -ování, -í s; abstrakce, -e ž; -ční* *přid.*

aby *sp. podř.*

adapt|ovat *ned. i dok.; a. se ned. i dok.; -ace, -e ž*

administr|ovat *ned.; -ace, -e ž; administrační* *přid.*

adoptovat *dok.; adopce, -e ž; adopční* *přid.; adoptivní* *přid.*

adresovat *ned. i dok.*

agit|ovat *ned.; -ace, -e ž; agitačn|í* *přid.; -ě* *přisl.*

akceptovat *ned. i dok.*

aklimatiz|ovat *ned. i dok.; a. se ned. i dok.; -ace, -e ž; aklimatizační* *přid.*

akomod|ovat *ned. i dok.; a. se ned. i dok.; -ace, -e ž*

akredit|ovat *dok. i ned.; -ace, -e ž*

aktiviz|ovat *ned. i dok.; a. se ned.; -ace, -e ž*

aktiv|ovat *ned. i dok.; a. se ned. i dok.; -ace, -e ž*

aktualiz|ovat *dok. i ned.; -ace, -e ž*

akumul|ovat *ned. i dok.; -ace, -e ž; akumulární* *přid.*

alarmovat *ned.*

albánština, -y *ž albánský jazyk*

ale *sp. odpor.; a. citosl.*

alib|izmus, -mu *m; -ist|a, -y m l. mn. -í, zast. -é; -ický* *přid.*

alkoholizmus, -mu *m*

altru|izmus, -mu *m; -ist|a, -y m l. mn. -í, zast. -é; -ka, -y ž; -ický* *přid.*

amatérizmus, -mu *m*

americký *přid.*

amerikaniz|ovat *ned. i dok.; -ace, -e ž*

amortiz|ovat *dok. i ned.; -ace, -e ž*

amput|ovat *dok. i ned.; -ace, -e ž*

anachronizmus, -mu *m*

analyzovat *ned.*

anarch|izmus, -mu *m; -ist|a, -y m l. mn. -í, zast. -é; -ický* *přid.; -y* *přisl.*

anekt|ovat *dok. i ned.; -ace, -e ž; anexe, -e ž; anekční* *přid.*

angažova|t *dok. i ned.; a. se dok. i ned.; -n|ý* *přid.; -ě* *přisl.; -ost, -i ž*

angličtina, -y *ž anglický jazyk*

antagonizmus, -mu *m; antagonistický* *přid.*

antedatovat *dok. i ned.*

anticip|ovat *ned. i dok.; -ace, -e ž*

apelovat *ned.*

aplikova|t *ned. i dok.; -ný* *přid.; aplikace, -e ž*

aprob|ovat *dok. i ned.; -ace, -e ž; aprobační* *přid.*

arabština, -y *ž arabský jazyk*

aramejština, -y *ž aramejský jazyk*

aranž|ovat *ned.; -má s nesk.*

argument, -u *nebo -a m; argument|ovat *ned.; -ace, -e ž**

archaizmus, -mu *m; archa(ist)ický* *přid.*

arménština, -y ž *arménský jazyk*
artikul|ovat *ned.*; **-ace**, -e ž; **artikulační** *přid.*
asan|ovat *dok. i ned.*; **-ace**, -e ž; **asanační** *přid.*
asfaltovat *ned.*
asimil|ovat *ned. i dok.*; **a. se** *ned. i dok.*; **-ace**, -e ž; **asimilační** *přid.*
asistovat *ned.*; **asistence**, -e ž
aspir|ovat *ned.*; **-ace**, -e ž
atavismus, -mu *m*
ate|izmus, -mu *m*; **-ist|a**, -y *m l. mn. -i, zast. -é*; **-ka**, -y ž; **-ický** *přid.*
atomiz|ovat *ned. i dok.*; **-ace**, -e ž
aut|o, -a *s automobil*; **-ečko**, -a *s (6. mn. -ách) zdrob.*
automatizova|t *ned. i dok.*; **-ný** *přid.*; **automatizace**, -e ž; **automatizační** *přid.*
avanturismus, -mu *m*
avizovat *dok. i ned.*

B

b [bé] *neskl. s*
ba *část.*
baba, -y ž (2. mn. bab); **babský** *přid.*
bača, -i *m (mn. l. -i, 4. -e, 7. -i)*
bagateliz|ovat *ned.*; **-ace**, -e ž
bagrovat *ned.*
balancovat *ned.*
balzamovat *ned.*
bard, -a *m (l. mn. -i)*
barmština, -y ž *barmský jazyk*
baskičtina, -y ž *baskický jazyk*
básník, -a *m*, **básníř**, -e *m*; **-ka**, -y ž; **básnický** *přid.*
bazírovat *ned.*
baže, baj *část. přitak.*
běhat *ned.*; **běhání**, -í *s*; **běhávat** *nás.*
bengálština, -y ž *bengálský jazyk*
beseda, -y ž
besedovat *ned.*
bestseller, -u *i -a m*
betonovat *ned.*
bez, beze *předl. s 2. p.*
bezkřídlý *přid.*
bezlist(nat)ý *přid.*
bezmásý *přid.*
bezmezn|ý *přid.*; **-ě** *přisl.*; **-ost**, -i ž
bezmocn|ý *přid.*; **-ě** *přisl.*; **-ost**, -i ž
bezmotorový *přid.*
bezmyšlenkovit|ý *přid.*; **-ě** *přisl.*; **-ost**, -i ž
beznadějn|ý *přid.*; **-ě** *přisl.*; **-ost**, -i ž *beznaděj*
beznohý *přid.*
bezobratlý *přid.*
bezobsažn|ý *přid.*; **-ě** *přisl.*; **-ost**, -i ž
bezobslužný *přid.*
bezodkladn|ý *přid.*; **-ě** *přisl.*; **-ost**, -i ž

bezodpadový *přid.*
bezohledný *přid.*; -ě *přisl.*; -ost, -i *ž*
bezostyšný *přid.*; -ě *přisl.*; -ost, -i *ž*
bezpartijní *přid.*; **b.**, -ho *m nestraník*
bezpáteřný *přid.*; -ě *přisl.*; -ost, -i *ž*
bezpečí, -í *s*
bezpečný *přid.*; -ě *přisl.*; -ost, -i *ž*; -ní *přid.*
bezplatný *přid.*; -ě *přisl.*; -ost, -i *ž*
bezpodílový *přid.*
bezpočet, -čtu *m*
bezpodmínečný *přid.*; -ě *přisl.*; -ost, -i *ž*
bezpodstatný *přid.*
bezporuchový *přid.*; -ě *přisl.*; -ost, -i *ž*
bezpracný *přid.*; -ě *přisl.*; -ost, -i *ž*
bezprašný *přid.*; -ě *přisl.*; -ost, -i *ž*
bezpráví *přid.*; -ný *přid.*
bezprecedentní *přid.*
bezprizorný, -ní *přid.*; **b.**, -ého *m*
bezprostřední *přid.*; -ě *přisl.*; -ost, -i *ž*
bezpředložkový *přid.*
bezpředmětný *přid.*; -ě *přisl.*; -ost, -i *ž*
bezpředmětový *přid.*
bezpříkladný *přid.*; -ě *přisl.*; -ost, -i *ž*
bezpříspěvkový *přid.*
bezpříznakový *přid.*
bezradný *přid.*; -ě *přisl.*; -ost, -i *ž*
bezrizikový *přid.*
bezrodý *přid.*
bezruký *přid.*
bezstarostný *přid.*; -ě *přisl.*; -ost, -i *ž*
bezstykový *přid.*
beztak *část. modál. hovor.*
beztaktní *přid.*; -ě *přisl.*; -ost, -i *ž*
beztíž(e), -e *ž*; -ný *přid.*
beztrestný *přid.*; -ě *přisl.*; -ost, -i *ž*
beztřídní *přid. marx.*; -ost, -i *ž*
beztvárný, beztvarý *přid.*; -ě *přisl.*; -ost, beztvarost, -i *ž*
bezüčelný *přid.*; -ě *přisl.*; -ost, -i *ž*
bezühonný *přid.*; -ě *přisl.*; -ost, -i *ž*
bezuchý *přid.*
bezúročný *přid.*; -ě *přisl.*; -ost, -i *ž*
bezúspěšný *přid.*; -ě *přisl.*; -ost, -i *ž*
bezútěšný *přid.*; -ě *přisl.*; -ost, -i *ž*
bezuzdný *přid.*
bezvadný *přid.*; -ě *přisl.*; -ost, -i *ž*
bezvědomí, -í *s*
bezvětrí, -í *s*
bezvládí, -í *s*
bezvládný *přid.*; -ě *přisl.*; -ost, -i *ž*
bezvlasý *přid.*
bezvousý *přid.*
bezvýhradní *přid.*; -ě *přisl.*; -ost, -i *ž*

bezvýchodný *přid.*; -ě *přisl.*; -ost, -i *ž*
bezvýsledný *přid.*; -ě *přisl.*; -ost, -i *ž*
bezvýznamný *přid.*; -ě *přisl.*; -ost, -i *ž*
bezzásadový *přid.*; -ě *přisl.*; -ost, -i *ž*
bezzemek, -mka *m* (*mn.* 1. -cí, 6. -cích)
bezzubý *přid.*; -ě *přisl.*; -ost, -i *ž*
bežlec, -žce *m*; -kyně, -ě *ž* (*2. mn.* -yň); **běžecký** *přid.*
běžet *ned.* (*3. mn.* -í, *roz.* poběž, *bud.* budu b., poběžím); **běžící** *přid.*; **běhávat** *nas.*
běžka, -y *ž*
běžný *přid.*; -ě *přisl.*; -ost, -i *ž*
bežový *přid.*; -ě *přisl.*
bianko *přid. neskl.*; **b.** *přisl.*
biatlon, -u *i* -a *m*
bible, -e *ž*; -ický *přid.*
bicí *přid.*; **b.**, -ích *m pomn.*
bicykl, -u *i* -a *m*
bič, -e *m*; -ík, -u *m*
bičíkovec, -vce *m*
bičíště, -ě *s* (*2. mn.* -šť)
bičovat *ned.* (*1. j.* -uju)
bída, -y *ž*
bídný *přid.*; -ě *přisl.*; -ost, -i *ž*
bigotní *přid.*; -ě *přisl.*; -ost, -i *ž*
bizarní *přid.*; -ě *přisl.*; -ost, -i *ž*
být *ned.* (*j.* 1. su, jsem, 2. si, jsi, *též* -s, *např.* začals, řekls, 3. je, jest, *mn.* 1. sme, jsme, 2. ste, jste, 3. sú, jsou, *zap. j.* 1. nésu, nejsem, 2. nési, nejsi, 3. neni, není, *mn.* 1. nésume, nejsme, 2. néste, nejste, 3. nésú, nejsou, *roz.* buď, *bud.* budu, *přech.* jsa, jsouc, *čin.* byl, *podmiň.* bych, bys, by, bychom, byste, by); *podst.* **byti**; **bývat**, **bývávat** *nas.*

C

c [cé] *neskl. s*
cikánština, -y *ž cikánský jazyk*
církevní slovanština, -y *ž církevněslovanský jazyk*

Č

č [čé] *neskl. s*
česko-moravský *přid.*: česko-m-é vztahy; č-moravské země; č-moravský slovník; Česko-moravská vrchovina (Moravská vrchovina)
český *přid.* (*2. st.* češtější) *k* *Čech, Čechy, Česko*
čeština, -y *ž český jazyk, obecná čeština*
čínština, -y *ž čínský jazyk*
čtvrtek, -tka *m* (*6. mn.* -cích) *čtvrtý den týdne: cirk. Zelený č. velikonoční; -eční* *přid.*

D

d [dé] *neskl. s*

d' [d'ě] *neskl. s*

déle viz dlouho

dít se, dět se *ned. (3. j. děje, 3. mn. dějí, rozk. děj, čin. děl, podst. dění)*

dlouho *přisl. (2. st. déle)*

dolnolužický *přid. k Dolní Lužice*

dva *čisl. zakl. (ž a s dvě, 4. m dva, ž, s dvě, 2., 6. dvouch, 3., 7. dvěmi, zhoduje se v pádu s počítaným předmětem) označ. počet 2*

dvaa ~ v slož. 1. část s význ. dva: např. dvaadvacet

dvacet *čisl. zakl. (2., 3., 6., 7. -ceti s počítaným předmětem v příslušném padu; v 1. a 4. p. má počítaný předmět tvar 2. p.) označ. počet 20; dvacátý čisl. řad.; dvacaterý čisl. druh.; dvacetinásobný,*

dvacateronásobný *čisl. nas.; dvacetkrát čisl. nas. přisl.; dvacetina, -y ž zlomek 1/20*

dvanáct *čisl. zakl. označ. počet 12; -ý čisl. řad.; -erý čisl. druh.; -inásobný, -eronásobný čisl. nas.;*

-krát *čisl. nas. přisl.; -ina, -y ž zlomek 1/12*

dvěsta ~ v slož. 1. část s význ. dvě sta

dvoj ~ v slož. 1. část s význ. dvě, dvojí

E

e, é *neskl. s*

egyptologie, -e *ž věda o starověkém egyptském jazyku, kultuře a historii*

egyptština, -y *ž jazyk starověkých Egyptanů*

eskymáctina, -y *ž eskymácký jazyk*

estonština, -y *ž estonský jazyk*

F

f [ef] *neskl. s*

filipínština, -y *ž filipínský jazyk*

francouzština, franština, -y *ž francouzský jazyk*

G

g [gé] *neskl. s*

gruzínština, -y *ž gruzínský jazyk*

H

h [há] *neskl. s*

hebrejština, -y *ž hebrejský jazyk*

holandština, -y *ž nizozemština*

hornolužický *přid. k Horní Lužice*

Ch

ch [chá] *neskl. s*

chetitština, -y ž (zaniklý) chetitský jazyk

chtít, chtět ned. (1. j. chcu, 3. mn. chcou, rozk. chtěj, čin. chtěl, trp. chtěn, přech. chtě); **chtění**, -í s; **ch. se** ned.

I

i, í neskl. s

i, aj(i) sp. souř.

indonéština, -y ž indonéský jazyk

islandština, -y ž islandský jazyk

italština, -y ž italský jazyk

J

j [jé] neskl. s

já zajm. osob. 1. os. j. (2., 4. mě, mňa, mne, 3. mně, mi, 6. mně, 7. mnou); **já** neskl. s kniž.

jakýsi zajm. neurč. (skloň. jen 1. části jaký-)

japonština, -y ž japonský jazyk

jeden čisl. zakl. označ. počet 1

jed(e)na ~ v slož. 1. část s význ. jeden: např. jednatřicet

jedenáct čisl. zakl. označ. počet 11; **-ý** čisl. řad.; **-erý** čisl. druh.; **-inásobný, -eronásobný** čisl. nas.; **-krát** čisl. nas. přísl.; **-ina**, -y ž zlomek 1/11

jeho zajm. přívl. 3. os. j. m, s neskl. k on (**její** j. ž, **jejich** mn. m, ž, s neskl.); **jeho** ž, **její** m ve spoj. ta jeho, ten její hovor. manželka, manžel

jehož zajm. vzt. přívl. j. m, s neskl. (**jejíž** j. ž, **jejichž** mn. m, ž, s neskl.)

jíst, jest ned. 1. j. jím, 3. mn. jí, jedí, rozk. jez, čin. jedl, trp. jeden, přech. jeda

K

k [ká] neskl. s

kamsi zajm. přísl. neurč.

khmerština, -y ž jazyk v Kambodži

knížetství, -í s

korejština, -y ž korejský jazyk

kvůli předl. s 2. p.

kyrgyzština, -y ž kyrgyzský jazyk

L

l [el] neskl. s

laponština, -y ž laponský jazyk

litevština, -y ž litevský jazyk

lotyšština, -y ž lotyšský jazyk

lužickosrbský příd. k Lužický Srb: 1. folklor; **-y** přísl.

lužičtina, -y ž lužickosrbský jazyk: horní, dolní l.

M

m [em] *neskl. s*

makedonština, -y *ž makedonský jazyk*

materština, -y *ž mateřský jazyk*

mít, mět *ned. j. 1. mám, mn. 3. mají, rozk. měj, maj, čin. měl, přech. maje; m. se ned.; mívat nás.; m. se nás.*

mlad|ý *přid. (2. st. -ší) (i jm. mlád); -ě přisl.; -ost, -i ž mládí; mlad'učký, mlad'unký* *přid. zdrob. expr.;*

mlad|ý, -ého *m mladý člověk; -á, -ých ž mn. mlad'ata*

mlékárna, -y *ž; mlékárenský* *přid.*

mléko, -a *s; mléčn|ý* *přid.; -ě přisl.*

moc, moci *ned. (j. 1. možu, 2. můžeš, 3. může, mn. 1. možem(e), 2. můžete, 3. možú, mohou, čin.*

mohl, přech. moha)

mongolština, -y *ž mongolský jazyk*

múj *m (má, moja, moje ž, mé, moje s) zajm. přivl. 1. os. k já; múj,* *mojeho m hovor. manžel, druh;*

moja, *mojí ž hovor. manželka, družka*

moravist|a, -y *m (1. mn. -i, zast. -é) odborník v moravistice; -ka, -y ž*

moravist|ika, -y *ž věda o moravském jazyku a literatuře; -ický* *přid.*

moravizmus, -mu *m moravský jazykový prvek*

moravsko *~ v slož. 1. část s význ. moravský: ~ bratrský* *přid. týkající se Moravských Bratří; ~ slezský* *přid. týkající se Moravy a Slezska: Moravskoslezský kraj; moravsko-slovenské* *přid. týkající se Moravanů a Slováků: moravsko-s-é přátelství*

moravsk|ý *přid. (2. st. moravštější) k Moravan, Morava: m. národ, jazyk, lid; m-á zem, vlast, literatura; m-é víno; m. rodák; m. bočník; m-é uzené; m. vrabec (pokrm); M-ští Bratří; M-á národní obec; M-á filharmonie; M. rybářský svaz; -y přisl.: mluvit, hovořit, smýšlet m.; -ost, -i ž moravský (své)ráz: m. moravských renesančních zámků*

moravština, -y *ž moravský jazyk, moravská čeština*

muset *ned. (3. mn. -í, -ejí, čin. musel, přech. museje)*

my *zajm. osob. 1. os. mn. (2., 4., 6. nás, 3. nám, 7. námi)*

N

n [en] *neskl. s*

ň [eň] *neskl. s*

namátkou *přisl.*

namátkov|ý *přid. (vy)konaný náátkou; -ě přisl.; -ost, -i ž*

náš *m (naše, naša ž, naše s) zajm. přivl. 1. os. k my (j. m a s 2. našeho, 3. -emu, 6. -em, 7. -ím, 4. -eho, náš, s naše, ž j. 4. naši, našu, 7. naší, našú, ostatní pády naší, mn. 1. m naši, naše, 4. naše, našich, 1., 4. m, ž, s naše, 2., 6. -ich, 3. -im, 7. -imi); naši, -ch m mn. hovor. naši nebo moji sourozenci, rodiči, blízcí lidé, stoupenci ap.*

nedě|a, -e *ž (2. mn. -děl) sedmý den v týdnu, den pracovního klidu: dojedu v n-u; cirk. Květná n.;*

neděle *mn. týdny: za šest n-l; dvě n-e dovolené; -ní* *přid.: n. klid, oběd, šaty aj sváteční*

němčina, -y *ž německý jazyk*

nizozemština, -y *ž nizozemský jazyk, holandština*

norština, -y *ž norský jazyk*

O

o, ó *neskl. s*

on *m* (j. 2., 4. ho, jeho, 3. mu, jemu, 7. jím, *po předl.* 2., 4. něho, 3. němu, 6. něm, 7. ním); **ona** *ž* (j. 2., 3., 7. jí, 4. ji, ju, *po předl.* 2., 3., 6. ní, 7. ní, ňú, 4. ni, ňu); **ono** *s* (*jako on*); *mn.* **oni** *m*, **ony** *ž*, **ona** *s* (*pro všechny rody mn.* 2. jich, 3. jim, 4. je, 7. jimi, *po předl.* 2., 6. nich, 3. nim, 4. ně, 7. nimi); **on, ona, ono, oni, ony** *část.*

P

p [pé] *neskl. s*

pat|ek, -tka *m* (6. *mn.* -cích) *patý den týdne*: p. je (dle pověry) nešťastný den; *cirk.* Velký p.; **-eční** *přid.*

péct, **péci** *ned.* 1. j. pečú, 3. *mn.* pečou, *rozk.* peč, *čin.* pekl, *trp.* pečen, *přech.* peka; **p. se** *ned.*; **pečený** *přid.*; **pečící** *přid.*

perština, -y *ž* *perský jazyk*

polonist|a, -y *m* (1. *mn.* -í, *zast.* -é) *odborník v polonistice*; **-ka**, -y *ž*

polonist|ika, -e *ž* *věda o polském jazyku*; **-ický** *přid.*

polonismus, -mu *m* *prvek přejatý z polštiny n. dle ní utvořený*

polovice, -e *ž* *polovina*; **polovička** *zdrob.*

polovina, -y *ž* *polovice*

polština, -y *ž* *polský jazyk*

ponděl|ek, -lka *m* (6. *mn.* -cích) *prvý den v týdnu*: dojde v pondělku, od p-a za tyden; P. velikonoční; **-ní** *přid.*

portugalština, -y *ž* *portugalský jazyk*

prázdný *přid. prázdný*

prvý, **první** *čisl. řad.*; **prvně**, **prve** *přisl.*

R

r [er] *neskl. s*

rok, -a *m* (6. *mn.* -cích)

romanist|a, -y *m* (1. *mn.* -í, *zast.* -é) *odborník v romanistice*; **-ka**, -y *ž*

romanist|ika, -e *ž* *věda o starověkém jazyku, literatuře a historii románských národů*; **-ický** *přid.*

roveň, -vně *ž* *rovina*

rovin|a, -y *ž* *roveň*; **-ný** *přid.*; **-atý** *přid.*

rožnout *dok. uvést do činnosti (světelný zdroj)*; **r. se** *dok.*; **rožínat** *ned.*; **r. se** *ned.*

ruka, -y *ž* (*mn.* 1., 4. -y, 2. ruk, 3. -ám, 6. -ách, 7. -ami); **ruč|ka**, -y *ž* (7. -mi) *zdrob. k ruka*; **-ička**, -y *ž* (7. -mi) *zdrob. k ruka*; **ruku v ruce** *předl. se 7. p.*

rumunština, -y *ž* *rumunský jazyk*

rusist|a, -y *m* (1. *mn.* -í, *zast.* -é) *odborník v rusistice*; **-ka**, -y *ž*

rusist|ika, -e *ž* *věda o ruském jazyku, literatuře a dějinách*; **-ický** *přid.*

rusizmus, -mu *m* *prvek přejatý z ruštiny n. dle ní utvořený*

ruština, -y *ž* *ruský jazyk*; *učební předmět*

ruštinář, -e *m* *učitel, znalec n. posluchač ruštiny*, *rusista*; **-ka**, -y *ž*

Ř

ř [eř] *neskl. s*

řít, **řici** *dok.* (j. 1. řeknu, *mn.* 3. řeknou, *rozk.* řekni, *čin.* řekl, *trp.* řečen, *přech.* řka, řkouc) *řéct*,

řeknout; říkat *ned.*; říkaní, -í *s*; říkávat *nás*.

S

s [es] *neskl. s*

séct, séci *ned.* (1. j. seču, 3. mn. sečou, rozk. seč, čin. sekl, trp. sečen, přech. seka); **s. se** *ned.*; **sečený** *přid.*; **sečící** *přid.*

sehnat, zehnat *dok.* (1. j. seženu, zeženu, 3. mn. seženou, zeženou, rozk. sehnej, zehnej, čin. sehnal, zehnal, trp. sehnán, zehnan, přech. seha, zehna); **shánět, zhánět** *ned.*

shromáždění, zh-, -í *s*

shromáždění, zh-, -ě *s* (2. mn. -šť)

shromáždít, zh-, *dok.* (roz. -ždí); **s. se, z. se** *dok.*; **shromážd'ova|t, zh-** *ned.*; **s. se, z. se** *ned.*; **-cí** *přid.*

sobot|a, -y *ž šestý den týdne: dř. volná, pracovní s.; cirk. Bílá s.; -ní* *přid.:* s. vylet

staletí, -í *s období jednoho sta rokú*

sto, -a *m* (mn. 1. dvě sta, tři sta, 2. set); **stý** *čisl. řad.*; **sterý** *čisl. druh.*; **stonásobný** *čisl. nas.*; **stokrát** *čisl. nas. přísl.*; **setin|a, -y** *ž zlomek 1/100; -ový* *přid.*

střed|a, -y *ž třetí den v týdnu: cirk. Popeleční s.; -eční* *přid.*

Š

š [eš] *neskl. s*

šalin|a, -y *ž městská pouliční el. dráha; její vlak n. vůz: ostravská š.; nastupovat do š-y; -ový* *přid:* š-á zastávka, trať

T

t [té] *neskl. s*

t' [t'é] *neskl. s*

taký *zajm. ukaz. takový*

tu *zajm. přísl. ukaz. tady, zde*

tvůj *m* (**tvá, tvoja, tvoje** *ž, tvé, tvoje* *s*) (*zdvořilostně psáno Tvůj*) *zajm. přívl. 2. os. k ty; tvůj, tvojeho* *m* *hovor. tvůj manžel, druh; tvoja, tvojí* *ž* *hovor. tvá manželka, družka*

ty *zajm. osob. 2. os. j* (*zdvořilostně psáno Ty*) (2., 4. tě, t'a, tebe, 3. tobě, ti, 6. tobě, 7. tebou)

U

u, ú *neskl. s*

umřít, umřet *dok. zemřít, zemřet; umření, -í* *s*; **umírat** *ned.*; **umírání, -í *s*; **umírající, -ho** *m***

uter|ek, -rka *m* (6. mn. -cích) *druhý den v týdnu; -ní* *přid.:* u. program, schůzky

V

v [vé] *neskl. s*

váš *m* (**vaše, vaša** *ž, vaše* *s*) (*zdvořilostně psáno Váš*) *zajm. přívl. 2. os. k vy; vaši, -ich* *m* *mn. hovor. vaši* *n. tvoji rodiči, sourozenci, blízcí lidé, stoupenci apod.; váš, -eho* *m* *hovor. váš manžel; vaša, -í* *ž* *hovor.*

vaše manželka

vléct, vléknout *ned. 1. j. vleču, 3. mn. vlečou, rozk. vleč, bud. budu v., povleču, čin. vlekl, vlék/nu/l, trp. vlečen, přech. vleka*

všecek *zajm. (všecka ž; všecko, vše s)*

vy *zajm. osob. 2. os. mn. (zdvořilostně psáno Vy) (2., 4., 6. vás, 3. vám, 7. vámi)*

vzdělanec, *-nce m; -cký příd.: vzdělanecká elita; vzdělání, -í s*

X

x [iks] *neskl. s*

Y

y, ý *neskl. s*

Z

z [žé] *neskl. s*

zaneprázniť *dok.; -ění, -í s; -ěný příd.; -ost, -i ž; zaneprázňovat ned.*

zbláznit *dok. připravit o rozum; z. (se) dok. ztratit rozum, zešílet; -ění, -í s*

zůstat *dok. zůstat; zůstávat ned.*

Ž

ž [žé] *neskl. s*